

>> AF MARKUS FÖLDVARY

Journaliststuderende på tredje semester på Danmarks Medie- og Journalisthøjskole (DMJX) i Aarhus.

Markus Földvary
Gøteborg Allé 14A, 1., 37,
8200 Aarhus N.
Tlf.: 2611 7926.

IT-STØTTE HJÆLPER BØRN OG UNGE MED LÆSEVANSKELIGHEDER

Betricia Basse er ordblind og har problemer med at klare undervisningen. Hun kommer derfor på et forløb hos Kompetencecenter for Læsning i Aarhus, hvor hun lærer at bruge computeren i undervisningen. Nu deltager hun aktivt og med bedre resultater til følge.

»Det var pinligt«

Betricia er 13 år og går i 7. klasse på Bakkegårdsskolen i Trige nord for Aarhus. I fritiden spiller hun håndbold i den lokale klub. Hun kan også godt lide at hænge ud sammen med veninderne og drikke kakao. I 4. klasse erfarer hun, at hun ikke længere kan følge med i undervisningen. De læser alle den samme bog, og hurtigt opdager hun, at hun ikke kan læse videre. Hendes mor bliver nødt til at læse højt for hende.

»Jeg syntes, at det var pinligt, at jeg ikke kunne læse det samme som de andre. Jeg kommer til psykolog og øjenlæge, og der får jeg at vide, at jeg er ordblind,« siger Betricia.

Tilbage på skolen får hun en it-rygsæk, der er med til at gøre undervisningen lettere. Computeren bliver en del af den daglige skolegang. Det er dog ikke uden vanskeligheder. Computeren er stor og tung, og Betricia har svært ved at bruge de forskellige hjælpeprogrammer optimalt. Hun bliver derfor indstillet til et intensivt forløb hos Kompetencecenter for Læsning (KCL) i Aarhus, da hun går i 6. klasse.

CD-ORD og skriveskabeloner

Kompetencecenter for Læsning i Aarhus blev oprettet i 2009 og har til huse ved Rosenvangsskolen. Et forløb varer halvandet år og er inddelt i fire faser: en opstartsfasen, selve kurset hos KCL på 10 uger, en opfølgingsfase for eleven i egen klasse og til sidst en afsluttende fase, hvor der løbende evalueres. For elever i 4.-10. klasse optages der 30 elever to gange om året. Derudover optages der ca. 35-40 elever fra 0.-3. klasse om året.

- PPR i Aarhus har prioriteret en central indsats, der er uafhængig af skolernes økonomi. Derfor er indsatsen gratis for skolerne.
- Der er ansat 10 konsulenter på fuld tid og en afdelingsleder på KCL.
- Der er i øjeblikket cirka 170 elevforløb på KCL i løbet af et år.
- Indsatsen via KCL er en indsats i forhold til elevens lærings- og nærmiljø. Ud over eleven omfatter det skolernes ledelse, lærerteamet omkring eleven og forældrene.
- Skolernes ledelse er afgørende for forløbets succes. De har ansvar omkring prioritering af ressourcer, og de skal sikre de lange linjer i elevens skoleforløb.
- Elevernes grundværktøj er en computer, der er sat op som en it-rygsæk. Tablets og smartphones er et godt supplement, men en tablet kan ikke erstatte en it-rygsæk.
- På KCL arbejdes der med it som kvalificerende redskab. Der tænkes i et kvalificerende perspektiv, frem for et kompenserende.
- Når man udstyrer elever i læsevanskeligheder med it som kvalificerende redskab i undervisningen, giver man eleverne handlekompетенzen tilbage.
- Elever i læsevanskeligheder skal ikke – når de har en funktionsduelig it-rygsæk, og læringsmiljøet er klar til at etablere en inkluderende undervisning – måles efter deres læse- og skrivebesvær, men efter deres evner i undervisningen.

Kilde: Kompetencecenter for Læsning (KCL)

På KCL får de undervisning i at bruge digitale støtteprogrammer. Det betyder, at alle elever har en it-rygsæk og lærer at bruge computeren i den daglige undervisning. Når de skal skrive eller læse, bliver programmet CD-ORD brugt. Når eleven selv skal skrive, popper der ordforslag op i hjørnet. Disse ordforslag kan indstilles, således at de tager hensyn til elevens typiske fejl. Ved læsning kan programmet enten læse hele teksten op eller bare læse de stykker, som eleven ikke selv kan læse. Hastigheden er selvfølgelig justerbar, så den kan optimeres til den enkelte elev. Et andet nyttigt værktøj er såkaldte skriveskabeloner. I stedet for at starte med en blank side får eleven en skabelon med forskellige bokse og figurer, som skal hjælpe eleven med at komme i gang med skriveprocessen.

»Noget af det værste, som eleverne kan blive sat over for, er en blank side, og så skal de ellers bare i gang med at besvare opgaven,« siger Kristine Stockholm, der arbejder som konsulent hos KCL. Hun var tilknyttet Betricia under hendes forløb.

Ikke den eneste

I starten af det 10 uger lange kursus hos KCL var Betricia genert. Men det gik hurtigt over. Alle havde det samme problem, og de støttede og hjalp hinanden. De var her alle af den samme grund. Betricia lærte, hvordan hun bedre kunne bruge computeren og hjælpeprogrammerne, og det fungerede rigtig fint for hende.

»Det var dejligt at være et sted, hvor jeg ikke var den eneste med svære læsevanskeligheder. I min klasse var jeg den eneste,« siger Betricia.

Det kan Kristine Stockholm nikke genkendende til. Ifølge hende falder eleverne hurtigt til på KCL. Det betyder noget for dem at møde andre med de samme problemer. De finder ud af, at de ikke er alene.

Ikke to hold på KCL er ens. Stedet er hele tiden i

udvikling og arbejder videre med de erfaringer, de får fra de forskellige hold. I starten var selve kurset længere end 10 uger, men det valgte man at droppe, da man fandt ud, at eleverne sagtens kunne lære det på kortere tid. I stedet blev det prioriteret, at konsulenterne var mere med ude på skolerne.

Computeren er som et penhalus

For børn og unge med læsevanskeligheder er it-rygsækken et uundværligt hjælpemiddel i undervisningen. Computeren hjælper eleven til at følge med i undervisningen og komme på niveau med de andre i klassen, hvis den bruges rigtigt. Forkert brug kan føre til endnu flere frustrationer. Det er dog vigtigt, at computeren også bliver taget frem og ikke bare ligger i skoletasken. De gode vaner fra de 10 uger hos KCL skal tages videre ind i klasselokalet.

»I starten gik det sløvt med at finde computeren frem. Men det er bare en vanesag. Undervisningen er meget nemmere nu,« siger Betricia. Hendes klasselærer, Stine Mehlbye, bekræfter vigtigheden af computeren.

»Computeren er som hendes penhalus. Betricia skal tænde sin computer, mens de andre skal åbne deres bøger. Hun skal huske at blive ved med at bruge den, for ellers falder det faglige niveau,« lyder det fra Stine.

Også hos Kompetencecenter for Læsning genkender man problemerne med at tage computeren frem i den daglige undervisning.

»Hvis det personlige fylder meget, så er det svært at skille sig ud, og det gør man ved at have en computer. Flere vil gerne skjule computeren,« siger konsulent hos KCL Kristine Stockholm.

Engelsk og tysk er svært

Læsevanskelighederne bliver oftest tydeliggjort i

>> »Jeg syntes, at det var pinligt, at jeg ikke kunne læse det samme som de andre.« Betricia Basse, elev i 7. klasse.

>> »Computeren er som hendes penalhus. Betricia skal tænde sin computer, mens de andre skal åbne deres bøger. Hun skal huske at blive ved med at bruge den, for ellers falder det faglige niveau.« Stine Mehlbye, klasselærer for Betricia.

>> »Noget af det værste, som eleverne kan blive sat over for, er en blank side, og så skal de ellers bare i gang med at besvare opgaven.« Kristine Stockholm, konsulent hos KCL.

danskfaget. Det er dog også her, at der ses de største fremskridt med en it-rygsæk. Da eleverne i forvejen har problemer med det danske sprog, gør det engelsk og tysk endnu sværere at lære.

»I engelsk og tysk er en pragmatisk tilgang nogle gange løsningen, og brug af blandt andet Google Translate og andre oversættelsesprogrammer kan hjælpe eleven, selvom almindelig sprogdidaktik ikke anbefaler dette,« siger Kristine Stockholm.

Matematikken i de ældste klasser bliver mere problem- og vurderingsorienteret, og det betyder en større læsebyrde, som gør det svært for elever med læsevanskeligheder at følge med. Her er det vigtigt, at computeren stadig bliver brugt aktivt i undervisningen og ikke gemt væk. Aktiv brug af computeren og færdighederne fra KCL vil hjælpe eleven til bedre at kunne følge med i undervisningen.

Gruppearbejde skaber udfordringer

I de ældre klasser kommer der mere gruppearbejde med en tungere læsebyrde. For de fleste elever vil det være naturligt og problemfrit at indgå i gruppearbejde, men for en elev med svære læsevanskeligheder er det ikke altid ligetil.

»Det er en udfordring med gruppearbejde. Jeg skal tænke på, at Betricias redskaber også skal kunne fungere her. Hun bliver sat i gruppe med gode læsere. Hun er god til at bruge de andre og tage imod hjælp. Mens hun snakker, skriver de ned,« siger Stine Mehlbye.

Betricia selv er også tilfreds med, hvordan det fungerer i gruppearbejdet. Sådan har det dog ikke altid været. Tidligere havde hun problemer med at følge med, fordi det simpelthen gik for hurtigt.

»Det fungerer helt fint. Når de andre skriver ned, skriver jeg bare stikord,« siger Betricia.

Eleverne skal selv tage ansvar for at bruge værktøjerne

Hos KCL er der det centrale formål med forløbet, at eleverne lærer at anvende nogle værktøjer, som de efterfølgende kan tage med sig tilbage i klassen. Det forventes ikke, at de efter forløbet vil blive hurtigere end deres klassekammerater, for det vil stadig tage tid. Men hurtigere går det. Nogle elever stresser, når de kommer bagud og har for lidt tid til opgaverne. Med de ny erhvervede værktøjer vil de selv kunne overkomme hindringen.

»Målet er, at eleverne skal være med til den alderssvarende undervisning sammen med resten af klassen. Men med nogle andre værktøjer,« siger Kristine Stockholm.

Det er begrænset, hvad der kan kræves af lærerne. De har en hel klasse at tage hensyn til. For at lykkes er det rigtig vigtigt, at eleven selv tager ansvar. Læreren kan ikke vide lige så meget om de forskellige værktøjer, som eleven selv kan. Sådan lyder det fra Stine Mehlbye, der er klasselærer for Betricia.

»De skal selv tage ansvar for tingene. Det er ikke nok bare at have CD-ORD og så tro, at læreren klarer resten,« siger hun.

Betricia var god til at påpege, hvis tingene ikke var, som de burde. Hendes computer var langsom, og efter flere møder fik hun endelig en ny og hurtigere computer. Hvis materialet ikke var scannet ind, blev lærerne gjort opmærksomme på det, så hun kunne deltage i undervisningen. Før i tiden brugte hendes familie meget tid på at hjælpe hende med lektierne, men det er et overstået kapitel. Nu klarer hun lektierne selv. Betricia tog ansvar for sin egen læring, og det har båret frugt.

>> »Jeg føler ikke, at min ordblindhed er en hindring længere. Når jeg er til samtale med Stine, får jeg at vide, at der er færre fejl, og at jeg er blevet bedre. Det gør mig rigtig glad.« Betricia, elev i 7. klasse.

Læreren spiller en vigtig rolle

Det hele er dog ikke kun op til eleverne selv. Læreren har også en vigtig rolle i at få det til at fungere. Fra implementeringen efter kurset hos KCL og til den videre undervisning. Derfor deltager læreren også i kurser og møder for at kunne hjælpe eleven bedst muligt. Længere forberedelsestid for læreren er en udfordring, for når dokumenter skal scannes og sendes digitalt, tager det ekstra tid.

»Tilrettelæggelsen af undervisningen er ikke den store hindring. Jeg skal huske at få scannet ind, og når jeg udarbejder spørgsmålsark, skal jeg også huske at sende dem. Det glipper en gang imellem. Scanning er det vigtigste,« siger Stine Mehlbye.

Netop scanningen af dokumenter er et problem, der ofte ses. Lærerne glemmer det nogle gange. Og det kan ende med at koste dyrebar undervisningstid, samtidigt med at det er et irritationsmoment for både lærere og elever.

»Eleven står ikke alene. Læreren forberedelse er enormt vigtig for, at eleven lykkes. Det nytter ikke noget, at der bestilles en bog hjem, og så ligger den på bordet foran eleven. Læreren skal sørge for, at den også findes elektronisk. Kopiark skal også scannes, så eleven kan hente dem digitalt,« siger Kristine Stockholm fra KCL.

Problemer med it er måske den største udfordring, når eleven kommer tilbage fra forløbet hos KCL. Findes alle undervisningsbøger digitalt? Er der stikontakter, så computeren kan oplades? Er alle dokumenter blevet scannet og sendt? Skolen skal være gearet til at yde teknisk support i de tilfælde, hvor der opstår it-problemer.

Ingen hindring længere

Det var en tydeligt ændret Betricia, der kom tilbage til sin egen klasse. Hun havde mere mod på undervisningen, tog initiativ og var mere bevidst om sit ansvar. Hun er i større omfang blevet selvhjulpnen, hvilket har været et mål for hende.

»Hun vokser rigtig meget hos KCL. Da hun kommer hjem, er hun rigtig stolt. Stolt over at vise det, hun har lært. Hun er gået til den. Inden KCL kunne hun aflevere uforståelige stile, men nu er der fin syntaks,« siger hendes klasselærer, Stine Mehlbye.

Også udenfor skolen har Betricia oplevet positive følger af forløbet hos KCL. Som sine andre jævnaldrende venner skulle Betricia også læse et tekststykke op i kirken i forbindelse med konfirmationsundervisningen. Det øvede hun meget på sammen med sin mor. Da hun læste stykket op til gudstjenesten, var det en kæmpe sejr for hende. »Det virker nærmest utænkeligt, hvis hun ikke havde været igennem et forløb med digital undervisning hos Kompetencecenter for Læsning,« fortæller hendes mor.

Betricia er også selv rigtig glad for sit forløb hos KCL. Tilbage i klassen har hun fundet andre programmer og værktøjer, som hun bruger til at holde styr på sine noter og lektier.

»Jeg føler ikke, at min ordblindhed er en hindring længere. Når jeg er til samtale med Stine, får jeg at vide, at der er færre fejl, og at jeg er blevet bedre. Det gør mig rigtig glad,« siger Betricia.

Redaktion: Mette Anker